

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему: «Проблеми безробіття населення в регіоні
(на прикладі Одеської області)»

Виконавець:

студентка ЦЗФН
Батрак Наталія Вікторівна

Науковий керівник:

д.е.н., доцент
Сментина Наталія Валентинівна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Однією з найскладніших соціально-економічних проблем в умовах ринкової трансформації економіки України є формування національного ринку праці.

Стан та розвиток ринку праці тієї чи іншої країни, а також ступінь та методи його регулювання з боку держави обумовлені різними за своїм характером і ступенем впливу чинниками: рівнем та історичними особливостями соціально-економічного розвитку, макроекономічною політикою, співвідношенням основних політичних сил, політичною культурою суспільства і, нарешті, глобальними тенденціями у сфері зайнятості.

Актуальність даної проблеми полягає в тому, що економічне зростання створює передумови для збільшення зайнятості та доходів населення, підвищення продуктивності його праці. Однак об'єктивні нерівномірності екстенсивних чинників обумовлюють неминучі диспропорції національного ринку праці, різнонаправленість окремих його сегментів. Ключовою проблемою залишається досягнення суспільно прийнятного рівня, структури, диференціації доходів від трудової діяльності, передусім заробітної плати.

В Україні існують величезні можливості для підвищення рівня зайнятості – розвиток приватного підприємництва, малого бізнесу, сфери послуг, фермерства, всієї ринкової інфраструктури.

Головною умовою формування та ефективного функціонування національного ринку праці є пришвидшення економічних реформ в Україні. Ефективна структурна перебудова національної економіки через реструктуризацію збиткових підприємств, відмову від практики м'яких бюджетних обмежень, реальне застосування інституту банкрутства дала б змогу підвищувати мобільність робочої сили, продуктивність праці та заробітну плату. Ці заходи в поєднанні з розвитком перспективних галузей економіки, малого та середнього бізнесу сприяли б зменшенню прихованого безробіття, працевлаштуванню вивільненої надлишкової робочої сили на новостворених робочих місцях зі стабільною виплатою заробітної плати.

Проблемою займалися як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, а саме: Лопатіна К., Лисюк О., Мельничук Л., Данилишин Б., Грішнова О. тощо. На сьогоднішній для України проблема безробіття є дуже актуальною, істотною і важливою.

Мета – дослідити теоретико-методологічні аспекти безробіття населення та надати рекомендації щодо шляхів вирішення проблеми безробіття в Україні та Одеському регіоні.

Завдання дослідження:

- дослідити поняття, форми, причини, соціально-економічні наслідки безробіття;
- охарактеризувати показники вимірювання безробіття;
- проаналізувати особливості державного регулювання безробіття в Україні та світі;
- проаналізувати стан та динаміку безробіття в Україні;
- проаналізувати рівень безробіття населення в Одеському регіоні;

– узагальнити причини проблеми безробіття населення в Україні та запропонувати напрями їх ліквідації.

– сформулювати основні інструменти державної політики зайнятості та соціального захисту безробітних в Україні у найближчій перспективі;

– запропонувати шляхи вирішення проблеми безробіття населення в Одеському регіоні.

Об'єкт дослідження – безробіття населення в Україні та Одеській області й державна політика зайнятості на шляху їх подолання.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні питання державної політики з подолання безробіття населення.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у роботі використовуються наступні методи: аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння, метод експертних оцінок, економіко-статистичний, економіко-математичний – для комплексної оцінки та прогнозування структурних змін у зайнятості населення регіону, графічний – для ілюстрації таких змін; інформаційно-логічний – з метою визначення напрямів регулювання в структурних змінах у зайнятості та безробіття населення регіону.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, дослідження вітчизняних і зарубіжних учених з проблематики безробіття та пошуку шляхів її подолання, статистичні дані Державної служби статистики України, департаменту економічної політики та стратегічного планування Одеської обласної державної адміністрації.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (51 найменування) та 1-го додатка. Загальний обсяг роботи становить 96 сторінок. Основний зміст викладено на 84 сторінках. Робота містить 9 таблиць, 25 рисунків.

Публікації. За результатами дослідження підготовлено публікацію: Батрак Н.В. Проблема безробіття: причини та шляхи подолання/ Н.В. Батрак // Розвиток економіки та планування бізнесу в сучасних умовах: проблеми та шляхи вирішення: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 14-15 вересня 2017 р.). – Одеса: Ротапринт, 2017. – С. 8-9.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні аспекти безробіття населення**» розглянуто поняття, форми, причини, соціально-економічні наслідки безробіття, показники вимірювання безробіття, а також особливості державного регулювання безробіття в Україні та світі.

У другому розділі «**Аналіз рівня безробіття в Україні та Одеській області**» проаналізовано рівень безробіття в Україні та Одеській області.

У третьому розділі «**Проблеми безробіття в Україні та шляхи їх вирішення**» визначено проблеми безробіття населення в Україні. Розглянуто перспективи державної політики зайнятості та соціального захисту безробітних в Україні. Запропоновано шляхи вирішення проблеми безробіття в Одеському регіоні.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити такі висновки, основні з яких такі.

1. Безробіття – складне економічне, соціальне і психологічне явище. Водночас безробіття – це економічна категорія, яка відбиває економічні відносини щодо вимушеної незайнятості працездатного населення. Згідно із Законом України «Про зайнятість населення» безробітними вважаються працездатні громадяни працездатного віку, які з незалежних від них причин не мають заробітку або інших передбачених чинним законодавством доходів через відсутність підходящої роботи, зареєстровані у державній службі зайнятості, тобто це особи, що справді шукають роботу та здатні приступити до праці.

2. Основними показниками вимірювання безробіття є рівень зайнятості і середня тривалість незайнятості. Рівень зайнятості, тобто залучення до трудового процесу, залежить від співвідношення між кількістю працездатного населення і робочих місць, а також від можливостей надати ці робочі місця бажаним, згідно здобутих професії, спеціалізації, досвіду роботи, знань та умінь. Тривалість незайнятості показує середній час перерви в роботі.

3. Державна політика зайнятості населення залежить від темпу і характеру ринкових перетворень. Вона передбачає систему адаптації різних категорій незайнятого населення до вимог ринку праці, а також систему соціального захисту безробітних та осіб з обмеженою конкурентоспроможністю. Важливим напрямом активної політики зайнятості є професійна підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації працівників з метою створення сприятливих умов для широкомасштабного розгортання процесів структурної та технологічної перебудови економіки, запобігання змушеному хронічному безробіттю, розв'язання кадрових завдань, пов'язаних із раціоналізацією зайнятості.

4. У регулюванні світового ринку праці провідну роль відіграє Міжнародна організація праці (МОП). Авторитетною міжнародною організацією, яка займається проблемами регулювання світового ринку праці, є Міжнародна організація з питань міграції (МОМ). Міжнародне трудове право, визнане в багатьох країнах, і конвенції та програми міжнародних організацій відіграють суттєву роль у регулюванні світового ринку праці і коригуванні його саморегуляції.

5. Виходячи з проведеного аналізу можна зробити висновок, що реальна ситуація з безробіттям в країні не є втішною. Перш за все спостерігається відмінність показників, кількість зареєстрованих безробітних у 2016р. 390,8 тис. осіб. Кількість безробітних за методологією МОП складає 1677,5 тис. осіб. Це означає, що люди не звертаються до служби зайнятості з питань пошуку роботи. Також спостерігається скорочення кількості зайнятого населення. Хоча рівень укомплектування вакансій у 2016 р. виріс на 63% дисбаланс між попитом і пропозицією робочої сили залишається досить великим і зменшує шанси на пошук роботи та отримання належної заробітної плати. Середня тривалість пошуку роботи складає 7 місяців, тому виникає питання зайнятості людини на цей час.

6. Найнижчий рівень безробіття у 2017 році спостерігається у Харківській (6,3 %) , Київській (6,5 %) та Одеській (7,3 %) областях. Найвищий рівень безробіття зареєстровано у Луганській (17,8 %) та Донецькій (15 %) областях. У 2016 р. рівень

безробіття в Одеському регіоні склав 72,5 тис. осіб (6,7 %) у порівнянні з попереднім 2015 р. відбулось збільшення на 0,2%.

7. У 2016 р. розмір середньомісячної номінальної заробітної плати штатних працівників підприємств, установ, організацій (з кількістю працюючих 10 осіб і більше) становив 4648 грн та порівняно з відповідним періодом 2015р. збільшився на 22,7%.

8. Основними проблемами безробіття в Україні є незадовільна роботи Державної служби зайнятості щодо сприяння працевлаштуванню безробітним; молодіжне безробіття; приховане безробіття та тіньова зайнятість; безробіття сільського населення, як результат занепаду сільського господарства в країні. Долання причин безробіття має відбуватися за допомогою регулювання їх державою – починаючи від професійної орієнтації молоді та завершуючи принципами регулювання оплати праці.

9. Головним завданням державного управління процесом зайнятості населення сьогодні має стати переорієнтація курсу вирішення соціальних проблем на розширення ринку праці, а це вимагає чіткої організації допомоги в наданні або пошуку роботи усім, хто бажає працювати. Весь зміст діяльності органів державного управління із здійснення політики зайнятості населення повинен відображати весь спектр активних і пасивних заходів держави на ринку праці і застосовувати найбільш ефективні методи і способи державного управління з врахуванням особливостей конкретного регіону.

10. Найголовнішим шляхом покращення ситуації у сфері зайнятості будь-якого регіону наразі є пожвавлення малого та середнього бізнесу. Для розвитку діяльності середніх та малих підприємств, що є найуразливішими економічними суб'єктами ринкової економіки, край необхідна стабільна економіко-політична ситуація в країні.

11. Збільшення темпів розвитку малого та середнього підприємництва звісно є тільки одним з напрямів подолання безробіття у регіоні. Паралельно потрібно також проводити багато реформуючих дій, якими можуть бути, зокрема такі, підвищення ефективності роботи державних органів зайнятості, й надання перспектив розвитку на роботі молоді, мотивації роботи у сільській місцевості та інше.

АНОТАЦІЯ

Батрак Наталія Вікторівна, «Проблеми безробіття населення в регіоні (на прикладі Одеської області)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності: «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за магістерською програмою професійного спрямування «Економіка, планування та управління бізнесом». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018 рік

У роботі розглянуто поняття, форми, причини, соціально-економічні наслідки безробіття, показники вимірювання безробіття, а також особливості державного регулювання безробіття в Україні та світі. Проаналізовано рівень безробіття в Україні та Одеській області.

Визначено проблеми безробіття населення в Україні. Розглянуто перспективи державної політики зайнятості та соціального захисту безробітних в Україні. Запропоновано шляхи вирішення проблеми безробіття в Одеському регіоні.

Ключові слова: зайнятість, безробіття, рівень зайнятості, державна політика зайнятості, служба зайнятості, регіон.

ANNOTATION

Batrak Natalia, "Unemployment problems in a region (on the example of the Odessa region)".

Thesis for Master degree in specialty "Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges" under the program "Economics, Planning and Business Management". – Odessa National University of Economics. – Odessa, 2018

Diploma thesis deals with theoretical aspects of forms, causes, social and economic consequences of unemployment, indicators of unemployment measurement, as well as features of state regulation of unemployment in Ukraine and in the world are considered. The unemployment rate in Ukraine and Odesa region is analyzed.

The problems of unemployment in Ukraine are identified and the ways of their solutions are proposed. Prospects of the state employment policy and social protection of the unemployed in Ukraine are considered. The ways of solving the unemployment problem in the Odessa region are offered.

Keywords: employment, unemployment, employment rate, state employment policy, employment service, region.